

FLETORJA E KLERIT KATOLIK

TË SHQYPNËS

PERMAJTJA E LANDEËS

Akte të Selis Shëjte:

Acta Pii PP. XI: Constitutio Apostolica, qua suspenduntur indulgentiae et facultates vertente anno Universalis Inbilaei 1925. fage 155

Akte të Dieçezeve:

Letra t' Argjipeshekvit të Shkodrës:

Vjeta Shëjte: kush mundet, e si mundet me e fitue Ndjesen e madhe per pa me vojtn në

Romë « 158

Mi të shpifunat e nji fletores. « 162

Të grishun me mëkambë « Vepren e Fminis të Jezu Krishtit » « 166

Drejtorit të Lidhnis Apostolike të Meshtarve shekullarë. « 168

Lajme:

Dekë Meshtarësh 169

Të mledhunit e Lidhnis Apostolike. 170

SHKODER

Shtypshkroja e Zëjës së Papenjeme

1924

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

FLETORJA E KLERIT KATOLIK

TË SHQYPNÍS

AKTE TË SELÍS SHËJTE

ACTA PII PP. XI

Constitutio Apostolica
qua suspenduntur indulgentiae et facultates
vertente anno Universalis Iubilaei 1925

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

AD PERPETUAM REI MEMORIAM

Ex quo primum, non sine afflatu divino, constitutum est, ut Iubilaeum maximum hac Alma in Urbe, certo quodam annorum intervallo, haberetur, nulla unquam temporum, rerum itinerumque condicio multitudines hominum prohiberet, quominus huc per Annum Sanctum confluerent. Christifidelibus enim cuiusvis ordinis, vel ipsa imperatoria regiaque dignitate ornatis, ut litterarum monumenta testantur, religioni fuit ad hanc convenire Apostolicam Sedem, ut ab Episcopo Romano Petrique successore, qui germanus doctrinae sanctae custos interpretque esset, idemque vitae supernaturalis fons purus atque integer, haurirent coram, unde in Dei communione confirmarentur et mores in vinculo perfectionis — quod est caritas — ad altiore sanctitatem componerent. Ut igitur fideles quam plurimi et heic quaerere, quae una in Urbe invenirentur, copiosiora pietatis expiationisque adiumenta, et principum inviolatamque Romanae Ecclesiae auctoritatem praesentes agnoscerent, decessor Noster Sixtus IV, anno MCCCXXXIII, decrevit, ut, promulgata Iubilaei Indulgentia

iam ceterae omnes poenarum relaxationes, aut concessae aut concedendae, itemque facultates cuius factae, extra Urbem, Apostolicae Sedis nomine atque auctoritate dispensandi absolvendique in utroque foro, per Annum piacularem conquiescerent ac suspenderentur. Ab eiusmodi quidem disciplina, quam deinceps, pro temporum rerumque varietate, decessores Nostri haud modice temperaverunt, eo minus Nobis deflectendum hodie esse censemus, quo facilius commodiusque itinera, vel creberrimorum agminum, apparari atque haberi contingit, et quo pluris religionis et societatis ipsius humanae interest, frequentissimos ad Apostolorum limina convolare peregrinos, ut arctius cum hoc unitatis catholicae centro cohaereant nobilissimosque caritatis pacisque sensus ac spiritus inter se alant ac foveant. Huc praeterea accedit, quod pium tot Romam coeuntium filiorum Nostrorum spectaculum, etsi tanto disiunguntur a Nobis terrae marisque intervallo, fieri non poterit quin acatholicos bene animatos percellat et acriore afficiat desiderio religiosae unitatis.

Itaque, auctoritate Nostra apostolica, usitatas indulgentias et facultates Nostro nomine extra Urbem exercendas, ut decessores Nostri simili in causa decreverunt, sic Nosmet per totum Anni Sancti decursum intermittere suspendique decernimus, iis tamen exceptis quas enumeraturi sumus.

Etenim ex indulgentiis, quae pro vivis concessae sunt, has, quae sequuntur, integras atque immutatas permanere volumus:

I. Indulgentias in articulo mortis lucrandas.

II. Eam, qua frui omnibus licet, quotquot, ad sacri aeris pulsum, *Salutationem angelicam*, aliamve pro temporis ratione precationem, recitaverint.

III. Indulgentias iis tributas qui pie templa inviserint, ubi Sacramentum augustum *quadraginta horarum* spatio adorandum proponitur.

IV. Indulgentias, quas eos lucrari decretum est, qui Sacramentum augustum, cum ad aegrotos defertur, comitentur, aut cereum vel facem per alios ferendam ea occasione mittant.

V. Indulgentiam, toties quoties lucrandam, iis concessam, qui Sacellum Portiunculae in templo S. Mariae Angelorum, prope Assisium, pietatis causa, adierint.

VI. Indulgentias, quas S. R. E. Cardinales, Apostolicae Sedis Nuntii, itemque Archiepiscopi et Episcopi in usu Pontificalium aut impertienda benedictione aliave forma usitata largiri solent.

Ceteras omnes indulgentias plenarias et partiales, aut ab Apostolica Sede directe concessas, aut ab aliis quoquo pacto concessas concedendasque ex facultate iure ipso vel peculiari indulto sibi facta, decernimus, per totum Annum Sanctum vivis nequaquam prodesse, sed tantummodo vita functis. Praesentium interea auctoritate Litterarum praecipimus ac mandamus, ut, praeter Indulgentias Iubilaei easque, quas superius singillatim excepimus, nullae praeterea aliae uspiam, sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae aliisque poenis arbitrio Ordinariorum infligendis, publicentur, indicantur vel in usum demandentur.

Ad illud idem propositum, ad quod indulgentiarum intermissio spectat, facultates et indulta absolvendi etiam a casibus Nobis et Apostolicae Sedi reservatis, relaxandi censuras, dispensandi a votis eademque commutandi, dispensandi praeterea ab irregularitatibus et impedimentis, cuilibet quoquo modo concessa, extra Urbem eiusque suburbium, per Iubilaei Maximi decursum, suspendimus nullique suffragari volumus.

Ne tamen ab innovata praesentis temporis disciplina recedamus, haec per exceptionem decernimus:

I. Ratae sint facultates omnes per Codicem iuris canonici quovis modo concessae, exceptis facultatibus ex privilegio provenientibus, per Codicem non revocato, ut ad canones 4 et 13.

II. Ratae item firmaeque sunt facultates pro foro externo ab Apostolica Sede tum Nuntiis, Internuntiis et Delegatis Apostolicis factae, tum Ordinariis locorum et Antistitibus religionum Ordinum quoquo modo in subditos suos tributae.

III. Quas denique facultates S. Poenitentiae Nostra impertire solet Ordinariis aut confessariis pro foro interno, easdem ne extra Urbem quidem suspendimus, sed ita ut circa eos dumtaxat poenitentes exerceantur, qui, quo tempore confessionem peragunt, iudicio Ordinarii aut confessarii nequeant sine gravi incommodo Urbem adire.

Quaecumque autem his Litteris decreta continentur, ea omnia stabilia, rata, valida esse volumus et incommutabilia, contrariis non obstantibus quibuslibet.

Earum vero exemplis aut excerptis, etiam impressis, notarii publici cuiusvis manu subscriptis ac sigillo alicuius in ecclesiastica dignitate constituti munitis, eandem volumus haberi fidem, quae haberetur praesentibus si essent exhibitae vel ostensae.

Nulli igitur liceat hanc paginam Nostrae suspensionis, declarationis, voluntatis infringere vel ei, ausu temerario, contra ire; si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Apostolorum Petri et Pauli se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die v mensis iulii anno MDCCCXXIV, Pontificatus Nostri tertio.

O. CARD. CAGIANO,
S. R. E. Cancellarius

O. CARD. GIORGI,
Poenitentiarius Maior

Raphaël Virili, *Protonotarius Apostolicus*
Ioannes Zani Caprelli, *Protonotarius Apostolicus*

AKTE TË DIEÇEZEVE

Leter e Argjipeshkvit të Shkoders

== VJETA SHEITE ==

Kush mundet, e si mundet
me e fitue Ndjesen e madhe
per pa me vojtun në Romë

Qyshë në mojin e Korrikut të vjetës q i vazhdon Shëjti Atë Papë Pio i XI, tuj ndjekë zakonin e të Parve, qiti do shkresa per me i bâ me diejt popullit të krishtën se kishte dâ me çilun vjeten shëjte, tuj caktue edhe sherbimet q i do ti bâte per me fitue Ndjesen e madhe, e cilla xën fillë me të paren ditë të Kshnellave të ksajë vjete, e sosë me Kshnella të vjetes 1925.

Per me e fitue ket Ndjesë të madhe e të jashtazakonshme, me të cillen na mbushena me hire të shëjtes fé e lajmë pendesen e mkateve q i kena bâ, Shëjti Atë Papë thrret të krishtënt e rruzolli-mit me vojtun në Romë. E per ket arsye edhe Na kena ëmnue nji komisjon, i cilli të perkujdeset me pregatitë nji shtegtim shqypitarësh per vjeten shëjte në Romë; e qyshë prej tashit me anen e ksajë shkrese po i lutem fort e fort të krishtënve tonë q i të xehen me vojtë sâ ma shum në gjytetin shëjt, per me fitue të mirat e shpirtit,

per me u perzije me popuj tjerë, të cillt kan diftue se me shumicë do të marrin pjesë nder kto shtegtime të pershpirtshme.

Por mbasi nji shumicë e madhe e të krishtënve është e pengue-me e nuk mundet me marrë rrugen e Romës, Shëjti Atë Papë me shkresen „Apostolico muneri“ të dites 30 të korrikut 1924 kâ dâ q i edhe kta mbas do konditave të munden me e fitue Ndjesen e ma-dhe, sikursë atâ q i shkojnë në Romë, e pihen nder kater kishnat e mdhaja të atë gjytetit.

* * *

I. Munden me marrë pjesë në ket nderë:

1) Të gjitha rregulltaret q i jetojnë nder kuvënde q i kan rojen papnore; ashtu varzat q i aty gjinden per me u sprovue kah ana e rregullave; sikursë edhe tjerat q i o per me ndjekë shkollen o per ndonji tjetër shkajk të arsyeshem e shkojnë ma të shumen e motit nder kuvënde. Me kto mbahen edhe atë grâ, të cillat tuj kën nder ksi kuvëndesh per arsyena sherbimit janë të shterngueme me pasë të perpjekun me gjind jashta kuvëndit.

2) Të gjitha rregulltaret me kushte të fjeshtë q i perbajë ndoj kongregacion të drejtes papnore o djeçezane; e me to të gjitha var-zat q i aty jetojnë gjith motin o ma të shumen e motit; ashtu sa vetë të jenë q i me kto rregulltare e kan bashkë sotën a ndëjen.

3) Ashtu edhe Oblatet, o si me thanë, atë grâ të divoçme, të cillat nonsë të pâ kushte jetojnë së bashkut per me rregulla të pra-nueme prej pushtedes. kishtare; ashtu edhe varzat q i o janë në provë o gjinden aty per msim; ashtu edhe tjetër kush q i jeton me to, si-kursë u perfol ne N. 2.

4) Të gjitha grât q i i perkasin ndonji urdhnit të tretë, e q i jetojnë së bashkut me pranim të auktoritetit kishtarë, ashtu tjerat q i jetojnë me to.

5) Të gjitha varzat e grât q i jetojnë nder konvikte mirërritje, edhe ne mos kjoshin nen drejtimin e rregulltareve.

6) Mungarët e jerenit, q i prej rregullareve do të rrin të ndryemun, sâ do q i jo per gjëmonë, e q i i perkasin ndoj urdhnit mungarësh, sikursë janë Trappistit, Kamaldolezit e Certozint. Perjashtohen atâ q i jetojnë o vetin o në shoqni, tuj mbajtë do rregulla të dhanuna prej Ordinarve, por q i nuk janë të shternguem me ndëjun daj të ndryemun.

7) Të gjithë ata si trima si grá që gjinden rob luftet, të burgosun, të tretun, të dënuem me punë për dhuni; ashtu kishtarët e rregulltarët që për arsye pendeset janë të shterguem me jetë nder shpirtja ndeshkimit.

8) Ashtu të gjithë krishtënt që për mungesë shëndedjet nuk mundën me marrë udhën e Romës; sikurse edhe ata që gjinden daj në sherbim të ligjë nder smuatore; puntorët që do të fitojnë buken me punën e përditshme, e që së mundën me e ndaluar për at kohë që lypet për me vajtë në Romë; ashtu pleqt që i kanë mbushë 70 vjet.

* * *

II. Shka duhet me bërë për me fituar Ndjesën:

Për me fituar Ndjesën ata që sypru u përmëndne janë të detyruem m'u rrëfyer e m'u kunguar, e me u lutë si është mëndja e Shejtit Atë Papë, i cili e ka dëftuar, tuj porositë që t'u lutej për të temeluar e pagjë ndermjet të popujve, për të kthyerit në vathë të Kishës së vertetë t'atij që këne shkputë (eretik e shkjet), e që vëndi shëjt i Palestines mos të bërë në dorë të anmiquve të krygjes të J. Krishtit.

Në vënd të pjekunave që lypet të bërë në katër kishnat e para të gjyqetit të Romës, Na po e dajmë:

a) Rregulltarët të gjithë, ashtu varzat e tjerat që jetojnë në kuvënd të tyre mundën me e krye ket detyrë tuj vajtë me u pjekë për herë në Shëjtin Sakramënd në kapelen e kuvëndit.

b) Puntorët e pleqt që kanë kaluar 70 vjetat kanë me vajtë për herë në Kishë të madhe me u pjekë në Shëjtin Sakramënd, e me u lutë si u dëftuar më nelt.

c) Për të smuëtit po i napim dorë rrëfysave të tyre që me muejt me ja ndrruar ket detyrë me tjera vepra të përsëritshme, si me thanë, me uratë, lmoshë etj.

Po i bëmë edhe me diejt të gjithëve se kjo Ndjesë mundet me u fituar dy herë në vjetën shëjte, tuj përsëritë divocjonet e shënjue.

* * *

III. Pushtede për Rrëfysa:

Me Shkresën që përmëndme Shëjti Atë Papë ka dhanë disa lirimë të jashtzakonshme për rrëfysa, por që nuk mundën me u për-

dorë veç se vetun për rrëfime që të bërë me fituar Ndjesën e madhe, e jo për rrëfime tjera.

Ma së parit nëp lëje që gjithë i cili e gjithë e cilla që u përmënd më sipri të mundet me sgiedhë që do rrëfyer, mjeft që të jët i pranuar prej Sundimtarit të Dieçezit, mbas ligjë kanonike; do me thanë që shekullarët mundën me sgiedhë që do rrëfyer që të jët i pranuar për Diecesin, e rregulltarët që do rrëfyer që të jët pranuar për dorën e tyre.

Masat që përmbahen në kan. 523, e 2254 jeshin të përkuna.

Rrëfysat e shënjue mundën me sgiedhë në gjyqjin sakramentarë (in foro sacramentali) ata që rrëfihen për me fituar Ndjesën prej gjithë censurave e prej gjithë mkateve, edhe prej atij që në mënyrë të posaçme ja ka lënë vedit Selija Shëjte (posë erezijet të plotë e të dëftueme, e posë censurave e mkateve të ndaluar prej Selis Shëjte në më të posaçmen mënyrë (specialissimo modo), tuj ju vënë një pëndesë të frytshme, e tuj krye shka urdhnon ligja e msimi i Shëjtes Kishë.

Rrëfysit që të jët i sgiedhun prej ndonji rregulltares Letra Papnore i nëp dorë me e zgiedhë ket rregulltarë prej kushteve të veçantë (a votis privatis) që kjo ka muejt me bërë mbas kushteve të plotë, e që nuk i kundërshtojnë rregullave të kuvëndit.

Më tepër, rrëfysat që u përmëndne mundën me ndërruar kushtet e veçantë, që kanë muejt me bërë rregulltarët e kushteve të fjeshtë, varzat e grát që jetojnë së bashkut nën ndonji rregull të pranuar prej Kishës edhe në koshin kushte të forenës me bërë, posë atij, të liruemit e të cillëve i perket vetun Selis Shëjte.

Po i porosisim fort e më fort të ndërronin zotni rregulltarë me ja shvilluar popullit sá më gëlltas se që thantë e madhe është kjo Ndjesë e Vjetes Shëjte, e se si tuj e fituar mundena jo veç me shpërkatet që kena bërë, por edhe mundena me ja përmendur që për mkatet i jena në detyrë të naltit Zot. Kjo vjetë është vjetë e hirtë, është vjetë e bekimit të Zotit. Mundena me thanë për të ma fort se kurr: „Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.“ Pse në ket kohë të gëmeshme na mundena me xhërrë prej Zotit të falunit e mkateve, e hirtet e nevojshme për me rregulluar urësat jeten tonë e me e siguruar shëlbimin e shpirtit.

E i amli shëlbues që me munduar të mdhaja na i ka fituar kto të mira, ju dëftë të gjithëve shëlbimin e fuqin me vepruar mirë.

✠ LAZRI Argjipeshkvi

Leter e Argjipeshkvit të Shkoders më të shpifunat e një fletore¹⁾

POPULLIT TË DASHTUN T'ARKIDIEQEZIT TË SHKODERS
SHËNDET E BEKIM PREJ ZOTIT

Zëmbra e jonë porsi Barí i shpirtnave fort randë ka mbetë e gandume, o bijt t'onë fort të dashtun, tuj pá tesh disá dit se si në ket gjytetin t'onë, kú populli katolik e ka diftue gjithmonë nderimin e vet ndaj shëjten fë e zellin me veprue mbas msimeve të saja, kan nisë me u hapë nen hije të një dashtnis së rrëjshme per atdhë e perparim, gabime të damshme e të shpifuna të turp-nueshme. Nji fletore qi quhet „Republika“ e qi lexuesve ju para-qitet gadi porsi e vetmja vegël qi mpron interreset fetare të katolikve të Shqypnis (f. Republ. 3. IV. 1924 vj. II. n. 22. faq. 3. shtylla 3.) e nuk dihet a e thotë ket fjalë per lojë a por per me rrëjtë të padishmit, tuj kënë qi programi i sajë (shif n. I 24 tetuer 1923. e Vllaznija 29 tetuer 1923) dishmon çiltas qellimin e mrapshtë qi ka per me rrenue fën shëjte, me një pendë sofiste e me një furí sektare â lshue kundra një Urdhnit Rregulltarë, qi njehet nder mâ të permendunit në histori të soqme si të Kishës si të gjytetnimit, e qi me djersen e vet tesh sá kohë âsht tuj e njomë ket dhén t'onë, kú dikuer shndritëte e frytzote ajo fë e lumnueshme, per të cillen luftoj e jeten e shkrini i Madhi Skanderbeg. Tuj perdorue gjith herë njatë mnyrë djallore qi e kan per piri, kta anmiq të rí të fës s'onë, edhe ktú si njeti mundohen me gjith fuqí me rrxue pritât e ledhet e rrethimit, me qellim qi me mbrië me ngulë flamorin e vet permbí gjytetsen e shëjtes Kishë katolike.

E aspak nuk na çuditë qi nen mloje të gjytetnimit e t'atdhe-tarizmit një sektë, si âsht masonerija, e njoftun gjithkund per djallore, të rropatet edhe nder né me poshtnue mâ së parit Shoqní e Jezuitve, pse kjo punë ka ndollë nder të gjitha kobnat, qyshë se ky Urdhen i shndritshem leu e nisi me veprue per të mprojtunit e të hapunit e fës së lumit J. Krisht. Ç'atëherë s'u la armë pa u perdorue,

1) V. O. Edhë pse ka vojtë do kohë qi â kën shpallë kjo Leter nder tjera fletore, e páme me ndhë me e botue edhë në ket perkohshme, qi âsht fletorja zyrtare e Klerit katolik, me qellim qi t'a kët per doret se i cilli meshtarë.

nuk u kursye e sháme e e shpifun kundra tyne, deri me mbrië me i dënue porsi prisat e msuesat e gjith gabimeve kundra fës e të dhunive kundra Zotit (cfr. Savio-Storia della Chiesa Vol. II. pag. 50. nota), e deri qi me e lypë me brimë e kercnime të perbotshme të shuemit e tyne në mbarim të shekullit XVIII. Ky kundershitim, po thona, nuk na çuditë, pse gjith herë Apostujt e ndjeksit e tyne kjene vû prej shekullit në shëj mnijet e salvimit; por kjo punë në vënd qi me i poshtnue i naltson edhë mâ teper. „Si hominibus placere, Christi servus non essem“ thotë Shëjti i Sh' Palë (Gal. I. 10), „Omnes qui pie volunt vivere in Christo Iesu persecutionem patientur“ (II. Tim. II. 12).

Por Na qi e dijmë vehten teper të detyruem me ndëjë daj të sgjuet per roje t'asajë grigjë të vogël qi Na ka pshtetë i amli Shelbues neper gojë të Mëkambsit të vet, e qi fort mirë e dijmë se sa Ky e ka per zëmer e e çmon ket çetë ushtarësh nder mâ trimat e besnikët e fës, po e çojmë zanin t'onë nelt e mâ nelt per me i bâ me diejtë popullit qi të ruhet prej rrenave e të shpifunave, qi anmiqt e fës kan nisë me shpallë kundra tyne; tuj diftue çiltas të gjithve se Etnit Jezuit Na i mbajmë bashkpuntorët t'onë në vëneshten e Tenzot, e per mprojsa fort të xetë t'asajë fë të lumnueshme të cillen me sá mundë na e rujtne e na e lane trasigh babat t'onë; e aq mâ teper sot e duem e e çmojmë veprimin e tyne, sa mâ fort e shofim ket fë në rrezik prej do msimeve të mrapshta e prej një moralit qi ka per qellim shgatrrimin e familjes e të shoqnís nierzore.

E kujtojmë se nuk âsht nevoja me ju thanë, o Ri të dashtun, kta Rregulltarë qi erdbne nder né nder kohna robrijet e mjerimit, nuk erdbne, jo, per qellime të poshttra, per me shpiti në dorë tregtín e vëndit, per me zdashë popullin prej pasunis qi kishte pse per me lujtë politiken e të hujve jo, kta Rregulltarë qi nuk janë shmangë kurr prej msimeve të J. Krishtit e t'Apostujve të tí, qi gjithmonë kan ecë mbas parimeve të shëjtes Kishë katolike, e cilla prej natyrës së vet âsht nder-kombtare e mbi-kombtare, e, qi prandej nuk âsht lidhun as një kones as një vendit, as familjes, as atdheut as kombsis; (të cilat jo pse i perbuzë a i dënnon, por mâ fort i shëjtnon e porsi në të dashtun i permendh nen hijen e një mretnís të gjithmarshme e t'amshueshme) kta Rregulltarë kurr nuk janë bâ vegla e msimeve të shekullit as të propagandave politike; por veprimi i tyne ka tërë gjithmonë me mprojtë e me perhapë fën e J. Krishtit me njete krejt të ngjishme, sikurse janë predikimi, bâ-

mirsija e që do veper kulturet e gjytnimit. E dijn malet t'ona të rigneme me djersë të misionarve të tyne, të cillët qyshë kohen e atyne dy fatosave të msheftë e pervuejt, qi kjene Atë Jung-u e Atë Pasi, bashkuene mundin e vet, per me mbajtë gjallë nder në driten e fës shëjte, me mûndë të palodhshem të një tjetrit Urdhen edhe aj fort në zâ, e sâ s' diftohet bâmirsë i fës e i kombit t'onë, qi është Urdhni i Shëjtit Sh' Françesk. E dijn e munden me e dishmue sa shpija të gjytnit t'onë, qi kan diftue gjith herë mâ të madhin besim ndaj kta msuesa të vlerët, të cillët tuj shkri vehten pa kursim mundohen me ja shti në zëmer dijen e urtîn djelmnis s'onë, e cilla sot mâ fort se kurr gjindet në rrezik prej sâ propagandave kundra fës e moralit. E di kolegja Papnore, qi atdhën t'onë të vorfnuem per meshtarë e ka pajisë aq bukur me një kler kombtarë, ajo kolegje në të cillen, gzohena me e dishmue, kena pasë fatin edhë na me kalue mâ të miren kohë të jetës s'onë, tuj marrë prej ktyne prîsave msime e tregime virytit e dijet. E dijn muret e shugurueshme të kishës së tyne të bekueme kû kta si predikatarë e rrfysa të palodhshem s' kan pushue kurr tuj e mjellë nder zëmra të krishtënve faren e hyjnueshme, me msime, me qortime, me kshille e ngushllime. E dijnë skamnorët e të mbetunit, të cillët nder kohnat mâ të vshtira sikursë kjene ditët e rrethimit (1912 - 1913) e janë kto dit t'ona të mjerueme, nder kto Rregulltarë mujtne me gjetë një grimë shûjtë e një strehë. E mundet ne e mbram me e dishmue edhe Shteti i jonë i pa-mvarshem, qi prej tyne ka pasë sa nierz t'afët e punet, të cillët me nderë e mjeshtri të levdueshme plotsojnë detyrat e veta. Të gjitha kto sênde diftojnë giltas se sâ me pa drejtsî mund të thohet se Etnit Jezuit janë të rrezikshem per atdhën t'onë, o se janë anmiqt e Qeverrîs, tuj kënë qi kta kurr s'e kan dhanë një msim moralit qi s' â kënë msimi i gjith Kishës katolike, as nuk e kan shpallë permbi të perpjekuna të Kishës me Shtetin kurrnji parim, qi s' â perputhë unji me parimet e pa gabueshme të Selîs Papnore. E t'a mbajnë per të sigurtë nierzit e Shtetit t'onë se nuk janë kënë as nuk kan me kënë Etnit ata qi shtîn në popull shkndîn e mnîs, të dasîs e të kryengritjeve; ata qi predikojnë pagjen, dashtnîn e ndigjesen auktoriteteve të vëndueme. Nuk janë atâ qi vënë në rrezik interresat t'ona si kombë i lirë e i pa-mvarshem, e qi shkimin dashtnîn ndaj atdhën, pse ata kjene nder të parët qi nisne me mëkamë gjuhen t'onë me Shtypshkrojen e së Paperlyemes, me Vepren Pijore, me libra msimit e kulturet qi u munduene me i

perhapë nder né në gjuhen t'onë të dashtun, sâ do qi shumica e tyne u ndollne tjetër kombit.

As nuk kan shka dronë prej tyne vllaznit t'onë myslimana, pse nuk â ndije kurr një Jezuit tuj predikue mnîn fanatike kundra atyne qi s' janë të bashkuem me né në vathin e Kishës Shëjte; as nuk â pá kurr ndokush prej tyne tuj u mundue me kthye me perdhuni ndonji nieri në besim t'onin. E në kjoftë se kta para disa ditve, tuj ju shtrûe një thirrjes të pergjithshme, në perkohshme fetare qi është Lajmtari i Zëmers së J. Krishtit kan çfaqë dishirin e kan porosinë të lutuna per të ktkyemit e myslimanve, nuk kan pasë qellim tjetër veç se me plotsue njatë detyrë qi ka Kisha katolike — „*columna et firmamentum veritatis*“ — „shtylla e qandra e të vertetës“ (I. Tim. III. 15) — me thirrë të gjith nierzit m'u mledhë nen një flamuer, qi është flamori i J. Krishtit, Zot i vertetë e Sunduesi i një mbretnis së pergjithshme e t'amshueme. E kerkush nuk ka të drejtë me pengue ata a tjerë qi mos me muejt me ja paraqitë arsytimit të kujdo të vertetat e fës katolike, të cillen na e mbajmë per të vetmen fé të vertetë, o per të vetmen rrugë të shëlbimit; as nuk ka kush të drejtë me na pengue qi mos të lutena per të kthymit e vllazneve t'onë te ajo fé qi t'parët t'onë i madhnoj, e atdhën t'onë e bâni me lulzue. Urata, shkolla me hiri të Zotit, predikimi i bâmë nder kishna e veprat e kultures nuk ka pertri kurr nder popuj ndoj rrezik o ndoj të keqe. E përsëri po e thëna, as Shteti, as Qeverija që farë do formet të jetë e që do kryetar të ketë, nuk ka shka dron prej ktyne msuesave të gjytnimit e të kultures, prej ktyne bâmirsve të gjith nierzimit, prej ktyne zëmergjave, të cillt në giasim t' Apostujve tuj ndjekë thirrjen e J. Krishtit (Math. X. 37) kan lanë gjithshka, kan bâ fli ndjesinat mâ të madhshme per një qellim të permbinatyrshem, i cili e perjetnon nien, njerzimin mbarë e e bashkon porsî një kombë të vetun nen një mbretni të pergjithshme në lumni të Tenzot. Nuk e mohojmë atdhën Etnit Jezuit, nuk i dënojnë ndjesinat mâ të ligjshme të shëjte, shkurse është dashtnija per atdhën e per permirsimin e sajë; por permbi ket atdhë të tokes qi koha brën e e sosë, na diftojnë permbi hyj një vënd ndëjet të perbashkët, ku nierzit të luhun per dashtnîs të J. Krishtit kan m'u njehë të t'one vllazen nen mbretnin e të Lumit. Kush punon vetun per një atdhë toksoje punon per një çerdhe qi moti dikuer e prishë; por kush mundohet per një atdhë qillore e të perjetshme kû nuk ka me kënë mâ as lumina, as mjerime, as lufta as ngatrrë-

sa, aj punon per një të mirë që nuk ka kurr të sosun, e që ngjën plotsisht zëmren e që do njerit.

Prandej, o Bi të dashtun, me ket shkresen t' Onë po dënojmë gjithshka që kënë shkruar kundra Jezuitve në fletoren „Rrepublika“ nder num. 3-18-19-20-22., e po ju çortojmë të gjithë që jeni që mos të besoni asnjë grimë; që të rueni vehten e fëmijë e jëj prej kësaj propagandë sektare antikatolike, e cila ka për qëllim jo vetëm të prishurit e një komunitetit rregulltarë, por rrënimin e vizarit më të çmueshem e më shëjt që kena, rrënimin e shëjtes fés s'onë, katolike, apostolike, rromake. E me kaq po i napim mbarim, tuj ju lutë prej Zotit bekimet më të plotat.

Shkoder, 15 prillë 1924.

✦ LAZRI Argjipeshkvi

===== **Leter Baritore e Argjipeshkvit të Shkoders** =====
Të grishun me mëkambë
„Veprën e Fminis të Jezu Krishtit“

Feja e jonë e shëjtnueshme tuj kënë gjithë e temelueme në dashtninë e vertetë ndej Zotin e ndej robin i shtyen besimtarët e vet në të tana mnyrët me ju bënë krah shoqishojt, ma parë për shëlbimin e shpirtit e mandej edhe për letsimin e mjerimeve të kësaj jete. E ket zëll bëmirsijet ja shtje në zëmër jo veç për ndjeksit e fés shëjte, por edhe për ata që gjinden jashta rrethit të sajë, tuj pershi si nanë fort e dashtun në kujdesimin e vet të gjithë nierzit e botes, që do vëndit që të jenë, që do kambet e që do moshet. Shum janë veprat e gjalla që lulzojnë në Kishën Shëjte e që e dishmojnë gillas ket të vertetë; por për mos me vojtë teper giatë, po duem këtu me përmënd një veprë të shkëlqyeshme e plot meritime, me të cillen Kisha shëjte me një dashtninë amtare ka hartue mndyren se si me i rëmbëra e me i pshtue kah shpirti e kah korpi mija e mija fëmijë nder dhena të pafëve, të cillt pa ndihmen e sajë kishin marrue fort keqas. Po flasim për Veprën që thirret „e Fminis të J. Krishtit“, e cila ka për qëllim me mledhë rreth djepit t' amlit Shëlbues fëmijë e vocer, për me i xë në dashtninë të t' i, me i ndezë në dishirë që me i përgjia të Lumit nder vyrtyte për s' e bënë mosha e tyne, e m' u

përkujdesë për pshtimin e s' fëmijë që lejnë jashta fés shëjte. Në për ket Veprë, e prej të mirave që prej sajë rrjedhin, shpirtin të panjehun munden me hi në vathë të J. Krishtit, e plot fëmijë të shkruemur me hupë munden neper të me pasë pshtimin e jetes, e rriten e ndershme.

Nuk janë pak shoqinat që e kanë ket qëllim shëjt me i pshtue fëmijë e të pafëve; por Vepra e Fminis të J. Krishtit është nder të tana më e bukura e që më teper ja ngrehë zëmren gjithkujë. E për një mend, a nuk është një sënd i bukur e që t' a knaqë zëmren me për një ushtrij fëmijë të vocerr, të cillt lidhun mbas një Kapitanit të vocerr që është i lumi J. Krisht fëmijë, napin me uratë e lmoshna me i pshtue vllaznit e vet të vocer për ket jetë e për jetë të pasosme?

Kjo Veprë bëmirsë kje temelue në Paris vjeten 1843 prej Ipeshkvit të Nancy, Emz. Charles de Forbin Janson, i cillt therun në zëmër prej lajmeve të zeza që vishin sidomos prej Çinet përmbi mbarimin e mnershem të s' e s' fëmijë të pa fë, kje shndritë me mëkambë për një apostollim kaq të vjefshëm shi njatë moshë nierzish, të cillt tuj kënë të pa faj ngrehin prej Zotit bekimet më të mdhaja.

Për s' xuni fillë, kje me të shpejtë pranue, kje përcositë fort edhe begatë me hire të posaçme prej Shejtnave Atë Pëpë Gregori XVI, Pio IX, e Leoni XIII. Edhe Zoti e bekoj atë fort s' me një shpejtë të çuditshme u përhapë neper gjithë Evropën e në dy Amerikat, e sot nder më shumë se dhjetë giubë lloshet një e perkohshme, e cila difton botes të mirat e mdhaja që dora e Zotit i shprazë mbi faqe të tokës neper ket Veprë, që është e pshtetun J. Krishtit fëmijë, të lumes Zojës bekueme, Ejllit roisë, Shëjtit Sh' Jozef, Shëjtit Sh' Françesk Saverit e Shëjtit Sh' Vincenc di Paoli. Drejtim i gjithmarshem ka vëndin në Paris, por me i cillt dieqez munden me ngrehë drejtim të vetin, të cillt do të pshteten drejtimet që të temelohen nder famullija, kuer nder këto mund të bashkohen 12 fëmijë, në nderë të 12 vjetve të fminis të lumit J. Krisht.

Pjestarët e kësaj Shoqërie janë të detyruem me dhanë më së pakut për helera të muij: e për fëmijë që s' munden me i dhanë prej vedit, do të mëndojnë prindja. Për kësaj lmoshë janë të detyruem edhe me thanë një falem Miri, me unaten shgjetore: „O e shëjtnueshmja Virgjina Mari e Shëjti Sh' Jozef, lutniu për në e për fëmijë e ngratë të patë.“

Per me pasë një kuptim permby të mirat e bame neper ket Ve-
per maston me diejt se prej vjetes 1843 deri në vjeten 1891 kjene
mledhë 85 milij frank; kjene pagzue ma se 12 milij fmí të pa fësh;
kjene ngrehë 661 shpija per të gjetun e per të metun pá prind;
kjene çilë 3418 shkolla, 896 barnatore, 297 shkolla zanatesh.

Me muejt zotnít famullitarë me mëkambë në rrethin e vet ket
Veper kaq të frytshme, kishte me këne një punë fort e levdueshme;
por edhe pa u temelue rregullisht kjo Shoqni, mundet se i cilli i
krishtënë me e krye qellimin e sajë tuj dhanë ndonji lmoshë per
pshtimin e fmive të pa fé.

Prandej po i porosisim fort e má fort zotnít famullitarë ashtu
edhe popullin e famullijave qi per gjith vjetë ta kushtojnë per ket
qellim lmoshen qi kan me dhanë ditën e Ujit të bekuem; e Zotní
famullitari ka me pasë mirsin me lajmue me kohë popullit qi ta ga-
tojnë ket lmoshë, edhe ka me ja shvillue randsin e frytin e sajë.
Sa do e vogel qi të bájne me këne lmosha, i lumi J. Krisht ka me
e pranue e ka per ta shperblye me bekimet má të kandshme, të
cillat me zëmer po ja u dishrojmë.

LAZRI Argjipeshkvi

V. O. Mbasi simjet kjo shkresë e Jona nuk ka per të vojtë me kohë në
dorë Zotní famullitarve, e prandej nuk kan me muejt me e mledhë ditën e Ujt
të Bekuem lmoshen e porositun, po e dajmë qi per simjet kjo ndihmë ti lypet po-
pullit të kremen e Sh' Jozefit me 19 marc.

Má teper, po i bajmë me diejt atyne famullitarve qi janë të rí, se kjo lmoshë
qi po lypet nuk áshet një barrë e ré n' Arkidiegezin t'Onë, por áshet këne edhe per-
para disá vjetve, e sot po pertrihet per me e çue në vend at urdhun, qi pat dhanë
Shejti Atë Papë Luáni i XIII, sikurse mundet se i cilli me e pá në kalendarin
e Meshve. (6 Kallnd. Monitum.)

Leter e Argjipeshkvit të Shkoders

Drejtorit të Lidhnís Apostolike të Meshtarve shekullarë ¹⁾

Fort i Ndershmi Át,

Fort Na e ka gzue zëmren lajmi qi Na keni çue se prep po vé-
het n' Arkidiegez t'onë Lidhnija Apostolike.

Tuj e díť Na plotsisht sa fryt të madh ka prúe kjo veper në
misët e Klerit shekullár në çë do vend, jo veç po pranojmë të per-

1) Shif artikullin *Temelimi i Lidhnís etj.* faqe 153.

trímit e sajë n' Arkidiegez t'onë: por, masi dishrojmë me gjith zëmer
qi Lidhnija Apostolike të shkojnë gjithnji tuj u shtue, po i grishim
me xetsí të gjith Meshtarët e Provincës s'onë m' u shkruet në ket
shoqni fort të levdueshme; e jena të sigurtë se ata vetë e populli i
pshtetun kujdesit të tynve kan me xjerrë shum fitim kah shpirti.

Po i napim me të gjith zëmer bekimin barituer si Zotnís s'uej
ashtu të Ndershmeve Meshtarë të shkruem në Lidhní Apostolike.

Shkoder, 27 majë 1924

✦ LAZRI Argjipeshkvi

LAJME

Dekë Meshtarësh

Mbrenda rrethit të dy mojve çoj Zotyn e muer tre Meshtarë
prej Arkidiegezit të Shkoders.

I pari qi ndrroj jetë kje EMZ. GJON BUSHATI, i cilli pat bën per
do kohë famullitari i gjytetit të Shkoders.

Pat lé ky zotní në ket gjytet me 24 majë 1856, e qyshë i vo-
cer pat hi në Seminarin Papnuer të ktí gjytetit kú i kreu kndimet
e muer urdhnin e meshtarís me 27. Korrik 1873.

Per gadi 40 vjet i sherbej me lavd Arkidiegezin në shum fa-
mullija, deri së mbramit në ket të Shkoders, kú kje emne edhe
Monsignore.

Per shkajk shndedjet para disá vjetve dha dorhjekjet prej fa-
mullís të gjytetit, e u mlodh te shpija e të nipave per me ju bá
gadi hapit të mbram. Diq qetsisht me áshë nandorrit të ksajë vjetes,
e kje percjellë te vorri me lumni të ashtazalons me.

I dyti qi e ka ket shekull kje Fort i Nderti Zotní D. NDOC
MJEDJA, famullitari i Dardices; Meshtarë i urtë e plot zéll, qi per
43 vjet nuk pushoj tui i sherbej kan shpirti popullit të krishtën
në trí Diegezet, të Dvarit, të Jezhes e të Shkoders.

Edhë ky zotni pat lé në Shkoder me 16 nanduer 1858. Tuj kën fmi endë, hini në Kolegjen Papnore të kti gjytetit, e si mbaroj kndimet, mori urdhnin e meshtarís me 14 gusht 1881.

Mbas një lngatet pak të giatë, të cillen e bajti me durim të krishtë, kaloj në jetë të pasosme me 26 nanduer të ksajë vjetes 1924.

* * *

Nuk kje mushë ende moji qi u vorrue D. Ndoc Mjedja, e një tjetër Meshtarë ju vù mbrapa; due me thanë, EMZ. NDOC BOZHI, të cillit i erdh deka e pá pritun, e me 22 të kti mojit të dhëtorit kje bajtë e çue në banimin e mbram.

Lé në Shkoder me 28 gusht 1856, u vù me kohë në rrugë të meshtarís, e mbasi i sosi kndimet në Seminarin Papnuer të Shkoders kje shugurue Meshtarë me 29 të dhëtorit 1878.

Per 40 vjet ja báni shërbimin kti Arkidiegezit me nderë, e diftoj zëll të posaçem per permirsimin e kishnave qi kishte në kujdes; sikursë e dishmojnë kisha e Obotit, e cilla çë prej temelit kjë ngrehë me veprim të tí; e ajo e Bushatit, qi prej zellit të tí kje rritë e sbukurue.

Në ket rasë po ja shtëm nder mënd gjith Meshtarve të Arkidiegezit detyren qi kan me ja freskue shpirtin ktyne vllazneve të vet me ka trí Meshë se i cilli, sikursë kje vëndue me pranim të gjithve në Mledhjen e plotë të Klerit, mojin e titorit të vjetes 1922.

PUSHOSHIN NË PAGJË ASHTU KJOFTË

Të mledhunit e Lidhnís Apostolike

T' ëjten, ditën e Sh' Françeskut Sales, me 29 Kallnduer, prej oret 9 deri n' orën 11 paradite, në Kolegjë Papnore të Shkodres, ka m' u bâ një të mledhun i Meshtarve të Lidhnís Apostolike, d. m. th. një *Recollectio menstrua* shpirtnore me dý predke ose qortime të shkurtë. — Grishen me ardhë, e kan me kënë pritë me gjith zemer, edhe të Nd. Meshtarët tjerë qi s' janë të shkruem në Lidhni.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**